การศึกษาวิเคราะห์คำพ้อง : กรณีศึกษาเปรียบเทียบภาษาเขมรกับภาษาไทย
Comparative Analysis of Cognates: A Case of Thai and Khmer Languages

วัฒนชัย หมั่นยิ่ง[1]
Watanachai Monying[2]

(Received: 6 August 2019; Revised: 16 September 2019; Accepted: 26 September 2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คำศัพท์ที่ใช้พ้องกันระหว่างคำศัพท์เขมรกับคำศัพท์ไทย และเพื่อจำแนกที่มาของคำศัพท์ที่ใช้พ้องกัน โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา จากพจนานุกรมจำนวน 2 ฉบับ คือ คำศัพท์ภาษาเขมรจากพจนานุกรมเขมรฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ.2512 หมวดตัวอักษร ฉ. (ฉ.) และคำศัพท์ภาษาไทยจากพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 หมวดตัวอักษร ฉ.

ผลการวิจัยพบว่า มีคำศัพท์สันนิษฐานว่าเป็นคำที่ใช้พ้องกันรวมทั้งสิ้น 64 คำ แบ่งเป็นคำที่มาจากภาษาต่าง ๆ ได้ 4 ลักษณะ คือ คำศัพท์เขมรที่พ้องกับคำศัพท์ไทย จำนวน 46 คำ คำศัพท์เขมรที่มาจากภาษาบาลี-สันสกฤต ที่พ้องกับคำศัพท์ไทย จำนวน 14 คำ คำศัพท์เขมรที่มาจากภาษาจีนที่พ้องกับคำศัพท์ไทย จำนวน 2 คำ และคำศัพท์เขมรที่มาจากภาษาไทยพ้องกับคำศัพท์ไทย จำนวน 2 คำ

งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าภาษาเขมรกับภาษาไทย แม้จะอยู่ต่างตระกูลภาษากันแต่ทั้งสองภาษามีคำที่มีความคล้ายคลึงกันและใช้ร่วมกันอยู่จำนวนหนึ่ง

คำสำคัญ: คำศัพท์เขมร คำศัพท์ไทย คำพ้อง

Abstract

This research aimed to analyze Thai and Khmer vocabulary that were similar in order to classify the origins of the vocabulary. The study employed a form of descriptive analysis from the vocabulary in the alphabetical category of Chor (ฉ.) from the 1969 Khmer buddhasasanabundit dictionary and the vocabulary in the alphabetical category of Chor Ching (ฉ.) from the 1982 Royal Institute Dictionary.

It was found that there were 64 vocabulary that were similar. The origins of the vocabulary could be classified as follows; 46 Khmer vocabulary that were similar to Thai words, 14 Khmer vocabulary with Pali and Sanskrit origin that similar to Thai words, 2 Khmer vocabulary with Chinese language origin that similar to Thai words and 2 Khmer vocabulary with Thai language origin that similar to Thai words.

These findings showed that some words in the Khmer and Thai languages were very similar although they were from different language families.

Keywords: Khmer vocabulary, Thai vocabulary, Khmer vocabulary those sounds and meanings are similar to Thai vocabulary

---

[1] รองศาสตราจารย์ นาวาโท ดร. สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

[2] Associate Professor Cdr. Dr. Department of Thai, Faculty of Humanities, Naresuan University.

บทนำ

หลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดอันแสดงให้เห็นถึงการมีอยู่ของภาษาไทยในแถบสุวรรณภูมิ คือ ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง พุทธศักราช 1835 ชี้ให้เห็นถึงภาษาไทยที่มีใช้ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นี้มีมาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 700 ปี นอกจากจะบันทึกด้วยภาษาไทยแล้วศิลาจารึกนี้ยังบันทึกด้วยอักษรไทยเป็นหลักแรกโดยเรียกชื่ออักษรอย่างในจารึกนี้ว่า “ลายสือไทย” ดังปรากฏในศิลาจารึกด้านที่ 4 บรรทัดที่ 8-11 ความว่า “*เมื่อก่อนลายสือไทยนี้ปีมี 1205 ศก ปีมะแม พ่อขุนรามคำแหงหาใคร่ใจในใจแล่ใส่ลายสือไทยนี้ ลายสือไทยนี้จึงมีเพื่อขุนผู้นั้นใส่ไว้*” (กรมศิลปากร, คณะอนุกรรมการพิจารณาจารึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยในคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย, 2548, หน้า 50)

นอกจากจารึกคำที่เป็นภาษาไทยแล้วยังมีคำภาษาอื่นอีกจำนวนมากเข้ามาปนอยู่ในจารึกอีกหลายภาษา เช่น ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาเขมร เป็นต้น โดยคำเหล่านี้เขียนด้วยอักษรไทย เช่น ศรีอินทราทิตย์, ศีล, พิหาร, บำเรอ, โอย, มาส ฯลฯ ดังนั้นศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง พุทธศักราช 1835 นี้จึงเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการยืมคำเข้ามาใช้ในภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย และยังมีจารึกอีกหลายหลักที่สร้างขึ้นในสมัยสุโขทัยโดยบันทึกคำศัพท์ที่แสดงให้เห็นถึงการนำภาษาเขมรเข้ามาปนอยู่ในภาษาไทย

ทั้งนี้ลักษณะคำศัพท์ภาษาเขมรที่ถูกยืมเข้ามาใช้ในภาษาไทยปัจจุบันบางคำถูกปรับเปลี่ยนทั้งรูป เสียง และความหมายเพื่อให้สะดวกในการนำมาใช้ร่วมกับภาษาไทยดังที่ อุไรศรี วรศะริน (2553, หน้า 55-86, อ้างถึงใน จตุพร โคตรกนก, 2557, หน้า 51) ได้กล่าวว่า เนื่องจากภาษาไทยกับภาษาเขมรมีความแตกต่างเรื่องระบบเสียง หน่วยเสียงภาษาเขมรที่ไม่มีในภาษาไทยจะถูกดัดแปลงให้ใกล้เคียงกับหน่วยเสียงที่มีอยู่ในภาษาไทยมากที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงอาจมีผลให้รูปคำยืมบางคำเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

จากการศึกษาภาษาและวรรณคดีไทยเรื่องต่าง ๆ นั้น มีคำที่ปรากฏในภาษาและวรรณคดีไทยหลายคำที่สืบค้นได้ว่าเป็นคำที่มาจากภาษาเขมร ซึ่งคำส่วนใหญ่เมื่ออ่านหรือฟังแล้วก็ไม่รู้สึกว่าแตกต่างกับภาษาไทยแต่อย่างใด กลับเป็นคำที่รู้จักคุ้นเคย เพราะพบได้จากสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร บทความ หรือสื่อวิทยุโทรทัศน์อยู่เสมอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาษาเขมรและภาษาไทยแม้จะอยู่คนละตระกูลภาษาแต่ก็มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ทั้งนี้สาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากสภาพภูมิศาสตร์ที่ทั้งสองประเทศมีอาณาเขตติดต่อกัน ดังที่ ประสงค์ ทองประ (2546, หน้า 3) กล่าวว่า

> “*แนวพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย มีความยาวประมาณ 798 กิโลเมตร อยู่ทางด้านตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นความยาวตามสันปันน้ำของทิวเขา 521 กิโลเมตร และตามร่องน้ำลึกของลำคลองและลำห้วย 208 กิโลเมตร และตัดเป็นแนวเส้นตรงในพื้นที่ราบอีก 69 กิโลเมตร เริ่มจากช่องบกไปจนถึงช่องจังหวัดตราด แม่น้ำที่กั้นพรมแดนได้แก่ แม่น้ำไพลิน คลองลึก คลองด่าน คลองน้ำใส ทิวเขาที่กั้นพรมแดนได้แก่ ทิวเขาบรรทัด ทิวเขาพนมดงรัก แนวพรมแดนด้านนี้ผ่านจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ สระแก้ว จันทบุรี และตราด*”

เมื่อเป็นดังนี้ การถ่ายเทของวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เช่น ภาษา ก็ย่อมเกิดขึ้นได้โดยง่าย หากจะพิจารณาในทางประวัติศาสตร์ ดินแดนที่ปัจจุบันนี้เป็นประเทศไทยนั้น ก่อนที่ชาวไทยจะอพยพลงมา

เดิมเป็นที่อยู่ของชนชาติในตระกูลออสโตร-เอเชียติค (Austro-Asiatic) มีตระกูลมอญ เขมร เป็นต้น (พระยาอนุมานราชธน, 2499, หน้า 21) เมื่อชาวไทยอพยพลงมาก็ได้มาอาศัยปะปนกับชนชาติในตระกูลดังกล่าว โดยเฉพาะชาวเขมร มลายู มอญ เป็นเวลาช้านาน อย่างน้อยก็ประมาณ 700-800 ปี ตลอดระยะเวลานี้ชนชาติไทยได้รับวัฒนธรรม มีภาษา ศิลปวิทยาการ ประเพณีการปกครอง ขนบธรรมเนียม ฯลฯ ภาษาอันเป็นสื่อกลางของการติดต่อและเป็นวัฒนธรรมสาขาหนึ่งก็ต้องติดเข้ามาในภาษาไทยด้วยอย่างไม่มีข้อสงสัย (กาญจนา นาคสกุล, 2501-2502, หน้า 3)

นอกจากความสัมพันธ์ทางด้านภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ระหว่างภาษาไทยกับเขมรแล้ว ประสงค์ ทองประ (2546, หน้า 3-4) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเขมรในด้านอื่น ๆ อีก เช่น การมีเขตแดนติดกันทางด้านตะวันออกของไทย, การทำสงครามกัน, การมีไมตรีและไปมาค้าขาย, การแต่งงานประสมเชื้อชาติ และการถ่ายทอดวัฒนธรรม เป็นต้น

ในวรรณกรรมของเขมรมีนวนิยายหลายเรื่องได้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมในด้านต่าง ๆ รวมทั้งความคิด จิตใจของตัวละครและทัศนคติของผู้ประพันธ์ ที่น่าสนใจคือในนวนิยายเขมรเรื่อง มาลาดวงจิต (មាលាដួងចិត្ត) ประพันธ์โดย นู หาจ (នូ ហាច) มีคำพูดของตัวละครเอกฝ่ายหญิงซึ่งเป็นตัวละครชาวไทย กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศไว้ว่า *"ตั้งแต่โตจำความได้เป็นต้นมา ฉันคิดอยากเห็นเมืองเขมรมาก นึกรักในใจ เดี๋ยวนี้ก็ได้สำเร็จดุจปรารถนาแล้ว โดยอาศัยเรามีขนบธรรมเนียมเหมือนกัน มีประเพณี นับถือศาสนา พร้อมทั้งประกอบด้วยสมบัติวัฒนธรรมเหมือนกันอีกด้วย"* (นู หาจ, 2516) ข้อความนี้สะท้อนให้เห็นว่านักประพันธ์ชาวเขมรมองว่าชาติเขมรกับไทยมีความเหมือนกันในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นประเพณี ศาสนา และที่สำคัญคือวัฒนธรรม ซึ่งภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมถือเป็นวัฒนธรรมประจำชาติ สำหรับชาติที่มีภาษาเป็นของตนเอง ประเด็นดังกล่าวนี้สอดคล้องกับที่ กาญจนา นาคสกุล (2501-2502, หน้า 4) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางด้านภาษาระหว่างเขมรกับไทยไว้ว่า *"คำภาษาไทยกับภาษาเขมรใช้ปะปนกันมากจนปัจจุบันมีคำไทยที่พ้องกับคำเขมรมากมาย คำพ้องนี้มีทั้งที่เป็นคำเดิมของเขมรที่ไทยรับมาใช้และที่เป็นคำเดิมของไทยที่เขมรเอาไปใช้"* และเมื่อได้พิจารณาคำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ตั้งแต่ฉบับ พ.ศ.2493 เป็นต้นมา จนถึงฉบับปีพุทธศักราช 2554 อันเป็นฉบับปัจจุบัน พบว่ามีคำที่พจนานุกรมระบุว่าเป็นคำภาษาเขมรจำนวนมาก เช่น

กรอง 3 (กลอน) น. กำไล, โดยมากใช้ประกอบกับคำอื่น ๆ เช่น กรองเชิง=กำไลเท้า, กรองได=กำไลมือ, กรองศอ=สร้อยคอ, สร้อยนวม เช่น กรองศอซ้อนสลับทับอังศา. (อิเหนา). (ข. กง (กอง) ว่า กำไล, วงกลม) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2515, หน้า 22-23)

กระชับ 2 ก. แน่น, แนบแน่น, แนบกันสนิท, พอเหมาะ, แต่มีความหมายบอกว่ามีลักษณะที่ยิ่งขึ้น หรือทีเดียว เช่น กระชับแน่น กระชับตัว กระชับความ กระชับมือ. (ข. ขฺชาบ่). (ราชบัณฑิตยสถาน, 2539, หน้า 22)

กระโดง 1 น. ใบเรือ เช่น เสากระโดง คือ เสาใบเรือ; ส่วนที่อยู่บนหลังปลาบางชนิด เช่น ปลากัด ปลาฉลาม มีลักษณะเป็นแผ่นตั้งคล้ายใบเรือ. (ข. โกฺฎง ว่า ใบเรือ). (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 35)

กระทรวง 2 [-ซวง] (กฎ) น. ส่วนราชการสูงสุดของราชการบริหารส่วนกลางมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นหัวหน้า; (โบ) ส่วนราชการที่พอเทียบได้กับกรมหรือ

> กระทรวงในปัจจุบัน เช่น ถ้าเป็นกระทรวงแพ่ง แลฝ่ายจำเลยนั้นเป็นกรม ฝ่ายนอกให้ส่งไปแพ่งกระเสมพิจารณา, ถ้ามีผู้ร้ายลักช้างม้าผู้คนโคกระบือทรัพยสิ่งใด ๆ เปนกระทรวงนครบาลได้ว่า (สามดวง). (เทียบ ข. กรฺสวง; ไทยเหนือ ส่วง ว่า ข้าง, ฝ่าย). (ราชบัณฑิตยสถาน. 2556, หน้า 41)

จากตัวอย่างคำเหล่านี้มีใช้อยู่ในภาษาไทยจนกลายเป็นคำทั่วไปที่คุ้นชินกับการใช้ในชีวิตประจำวันจนแทบไม่มีผู้ใดสนใจว่าเป็นคำที่มาจากภาษาเขมรและยังมีใช้อยู่ในภาษาเขมรอีกด้วย

จากเหตุผลข้างต้นที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคำศัพท์ที่ใช้ร่วมกันของทั้งภาษาไทยและภาษาเขมร โดยจะศึกษาจากพจนานุกรมเป็นหลัก ซึ่งผู้วิจัยใช้พจนานุกรมเขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ.2512 เปรียบเทียบกับคำศัพท์ในพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 เนื่องจากเป็นพจนานุกรมฉบับที่ตีพิมพ์ในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกัน เพื่อวิเคราะห์คำศัพท์และจำแนกที่มาของคำศัพท์ที่ใช้พ้องกันระหว่างภาษาเขมรกับภาษาไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์คำศัพท์ที่ใช้พ้องกันระหว่างภาษาเขมรกับภาษาไทย
2. เพื่อจำแนกที่มาของคำศัพท์ที่ใช้พ้องกันระหว่างภาษาเขมรกับภาษาไทย

ขอบเขตและกรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์คำพ้อง: กรณีศึกษาเปรียบเทียบภาษาเขมรกับภาษาไทยนี้ ผู้วิจัยมีขอบเขตและกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. ในการศึกษาคำศัพท์เขมรผู้วิจัยจะศึกษาจากพจนานุกรมเขมรฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ.2512 ในหมวดอักษร ឆ. (ฉ.) เท่านั้น

2. ขอบเขตในการวิเคราะห์คำพ้องระหว่างเขมร – ไทย ผู้วิจัยจะใช้พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 เป็นหลัก เนื่องจากเป็นฉบับที่พิมพ์ในปีใกล้เคียงกัน และยังไม่มีผู้นำมาศึกษา

3. ที่มาของคำพ้องจะพิจารณาจากการระบุท้ายคำของพจนานุกรมเขมรฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ.2512 เป็นหลัก

4. การถ่ายตัวอักษรในคำศัพท์จากภาษาเขมรเป็นภาษาไทย ใช้แนวทางของพจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุมานราชธนเป็นหลัก

นิยามศัพท์

คำศัพท์เขมร หมายถึง คำในพจนานุกรมเขมรฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ.2512 ทั้งที่ระบุที่มาท้ายคำและไม่ระบุ

คำศัพท์ไทย หมายถึง คำในพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525

คำพ้อง หมายถึง คำเขมรที่มีเสียงหรือความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกันกับคำศัพท์ไทย

ที่มา หมายถึง ข้อมูลที่ระบุท้ายคำศัพท์ในพจนานุกรมเขมรฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ.2512 เช่น บา, สं หมายถึง เป็นคำที่มาจากภาษาบาลี – สันสกฤต, อ. หมายถึง เป็นคำที่มาจากภาษาอินเดีย, ย. หมายถึง เป็นคำที่มาจากภาษาญวน (เวียดนาม), ส. หมายถึง เป็นคำที่มาจากสยาม (ไทย), จ. หมายถึง เป็นคำที่มาจากภาษาจีน, บาร. หมายถึง เป็นคำที่มาจากภาษาฝรั่งเศส เป็นต้น ส่วนคำที่ไม่ระบุที่มาท้ายคำ ผู้วิจัยจัดเป็นคำในภาษาเขมร

ผลการวิจัย

ในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์คำพ้องระหว่างคำศัพท์ภาษาเขมรจากพจนานุกรมเขมรฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ.2512 ในหมวดอักษร ฉ. (ฉ.) และนำคำที่มีเสียงหรือความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกันมากที่สุด มาเทียบเคียงกับคำศัพท์ภาษาไทยในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 โดยผลการวิจัยจำแนกคำศัพท์ออกเป็น 4 ลักษณะ ตามที่มาของคำที่ระบุไว้ท้ายคำศัพท์ ดังนี้

1. คำศัพท์ภาษาเขมรที่พ้องกับคำศัพท์ไทย

คำศัพท์ภาษาเขมรที่พ้องกับคำศัพท์ไทย คือ คำที่มีออกเสียงเหมือนหรือคล้ายกัน เขียนสะกดคำเหมือนหรือคล้ายกัน และมีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกัน ของคำศัพท์ภาษาเขมรและภาษาไทย โดยไม่ระบุที่มาของคำศัพท์ว่าเป็นคำยืมจากภาษาใดภาษาหนึ่ง คำศัพท์ภาษาเขมรที่พ้องกับคำศัพท์ไทย พบ 46 คำ ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงคำศัพท์ภาษาเขมรที่พ้องกับคำศัพท์ไทย

คำศัพท์เขมร /คำอ่าน/	**ความหมาย**	**คำศัพท์ไทย /คำอ่าน/**	**ความหมาย**
ឆក់ /cʰak/	๑. ฉก กระชาก เช่น โจรฉกสิ่งของเขา	**ฉก ๑**	ก. ฉวยหรือชิงเอาโดยเร็ว; สับ, โขก, เช่น งูฉก.
ឆន្ទា /cʰan tie/	น. คำสำหรับเรียกสตรีที่มีสิ่งปรารถนาในกามคุณ เป็นคนเหลาะแหละ ใจง่าย : หญิงฉันทา (คำบริภาษ)	**ฉันทา**	(กลอน) ก. ลำเอียงเพราะรักใคร่ชอบใจ เช่น พระแก่วันชันษากว่าข้านี้ นึกว่าพี่น้องกันไม่ฉันทา. (อภัย).
ឆប /cʰaap/	กิ. มีใจรัก	**ชอบ**	ก. พอใจ เช่น ชอบอ่านหนังสือ ชอบเที่ยว; ถูกต้อง เช่น คิดชอบ ชอบแล้ว; เหมาะ เช่น ชอบด้วยกาลเทศะ;ถูกใจ, ถูกกัน, เช่น เขาชอบกันมาก, บางทีใช้หมายความไปในเชิงว่ารักใคร่ก็มี เช่น หนุ่มสาวชอบกัน; มีสิทธิ์ เช่น ชอบที่จะทำได้.

คำศัพท์เขมร /คำอ่าน/	ความหมาย	คำศัพท์ไทย /คำอ่าน/	ความหมาย
ឆ៑ /cʰaa/	อุ. คำลูกคู่ในบทเพลง, ให้จังหวะเพลงคนอื่น	**ฉ่า**	ว. ... เสียงลูกคู่เพลงร้องรับจังหวะพ่อเพลงแม่เพลง, เสียงอื้ออึง เช่น จะชุมฉ่าชายจะมาก. (ม. ร่ายยาว ชูชก); ...
ឆ៑ៗ /cʰaa cʰaa/	อุ. เสียงผัดน้ำมันเป็นต้น	**ฉ่า**	ว. เสียงน้ำมันเดือดเมื่อเวลาทอดของ; ...
ឆាក ២ /cʰaak/	น. ... ฉากละคร, ละครออกฉาก ฯ นับการแสดงละครที่ออกมาเป็นตอนว่า ๑ ฉาก	**ฉาก**	น. ... ลักษณนามเรียกตอนย่อยของละครในองก์หนึ่ง ๆ หรือตอนหนึ่งของละครที่เปิดม่านหน้าเวทีครั้งหนึ่ง ๆ เช่น ละคร ๓ ฉาก.
ឆាន់ ១ /cʰan/	กิ. บริโภค, กิน	**ฉัน ๒**	ก. กิน (ใช้แก่ภิกษุสามเณร)
ឆាប់ /cʰap/	กิ. วิ. เร็ว, รวดเร็ว, ไว ๆ	**ฉับ, ฉับ ๆ**	ว. อาการที่พูดหรือฟันเป็นต้นอย่างเร็ว เช่น ว่าฉับ ๆ; เสียงดังเช่นนั้น.
ឆាយ ១ /cʰaay/	กิ. โกยให้เสมอ, ให้ราบ, ให้เสมอ	**ฉาย ๒**	ก. ... เกลี่ยให้เสมอ, กระจายให้เสมอ
ឆុក /cʰok/	กิ. ฉับพลัน, ไม่คาดคิด	**ฉุก**	ก. เกิดขึ้นโดยพลัน
ឆុរ /cʰol/	กิ. ... โกรธ	**ฉุน**	... ก. รู้สึกชักโกรธขึ้นมาทันที. (ข. ฉุร).
ឆើត /cʰaət/	คุ. อุดม, ดีเยี่ยม, ประเสริฐ	**เฉิด**	ว. งามเด่น, สง่าผ่าเผย
ឆើយ /cʰaəy/	กิ. วิ. หรือ คุ. ไม่สนใจ ...	**เฉย**	ก. แสดงอาการเป็นปรกติไม่สนใจไยดีต่อสิ่งหรือเหตุการณ์ที่ประสบ เช่น ถูกด่าว่า ก็เฉย. ว. นิ่งอยู่ไม่แสดงอาการอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา เช่น นอนเฉย.
ឆៀង /cʰieŋ/	คุ. เอนเล็กน้อย	**เฉียง ๑**	ว. เฉหรือเบี่ยงจากแนวไปทางใดทางหนึ่ง เช่น เฉียงเหนือ เฉียงใต้ ห่มสไบเฉียง.

คำศัพท์เขมร /คำอ่าน/	ความหมาย	คำศัพท์ไทย /คำอ่าน/	ความหมาย
ឆែក ១ /cʰaek/	กิ. หรือ กิ.วิ. ทำให้เป็นแฉก	**แฉก, แฉก ๆ**	ว. ลักษณะของสิ่งที่เป็นแผ่นและแยกออกเป็นจัก ๆ หรือเป็นทางยาว เช่น พัดแฉกดาว ๕ แฉก ใบตาลเป็นแฉก ๆ ...
ឆែក ២ /cʰaek/	คุ. มีลักษณะเป็นหยัก	**แฉก, แฉก ๆ**	ว. ลักษณะของสิ่งที่เป็นแผ่นและแยกออกเป็นจัก ๆ หรือเป็นทางยาว เช่น พัดแฉกดาว ๕ แฉก ใบตาลเป็นแฉก ๆ ...
ឆែង /cʰaeŋ/	น. เป็นบั้ง, กระบังดาบ	**แฉง**	น. กระบังศัสตราวุธ เช่น คนถือหอกแฉงปลอกทอง. (สุบิน). (ข.).
ឆៅង /cʰaoŋ/	น. โอกาสพูด, ช่อง	**ช่อง**	น. ... โอกาส เช่น ไม่มีช่องที่จะทำได้.
ឆៅត /cʰaot/	คุ. หลอกได้ง่าย	**โฉด**	ว. โง่เขลาเบาปัญญา
ឆៅម /cʰaom/	น. รูปร่าง, รูปทรง ... คุ. ว่ามีรูปร่างงาม	**โฉม ๑**	น. รูปร่าง, ทรวดทรง, เค้า. ว. งาม, โดยปริยายหมายถึง คนรูปงาม.
ឆាំង ឬ ប្រឆាំង /cʰaŋ/, /prɑ cʰaŋ/	กิ. แก่งแย่งเพื่อชนะ	**ชัง**	ก. เกลียด, ไม่ชอบ, ไม่รัก.
ឆាំឆា /cʰam cʰaa/	น. ชื่อไม้ชนิดหนึ่งใช้กันมาก : ใช้ทำหีบหรือลัง เป็นต้น	**ฉำฉา ๑**	น. ชื่อเรียกไม้เนื้ออ่อน โดยมากเป็นพวกไม้สน (conifers) ที่ใช้ทำหีบบรรจุของมาจากต่างประเทศ.
ឆ្ងល់ /cŋɑl/	กิ. งง, สงสัยในใจ, คิดไม่ออก	**ฉงน** /ฉะหฺงน/	ก. สงสัย, ไม่แน่ใจ, แคลงใจ
ឆ្ងាយ /cŋaay/	คุ. หรือ กิ.วิ. ไกล	**ฉงาย ๒** /ฉะหฺงาย/	ว. ไกล, ห่าง. (ข.).
ឆ្នាក់ /cnak/	น. ไม้ขัดสำหรับถักแหหรือตาข่าย	**ชนัก** /ชะ-/	น. ... เครื่องผูกคอช้างทำด้วยเชือกเป็นปมหรือห่วงห้อยพาดลงมา เพื่อให้คนที่ขี่คอใช้หัวแม่เท้าคีบกันตก.

คำศัพท์เขมร /คำอ่าน/	ความหมาย	คำศัพท์ไทย /คำอ่าน/	ความหมาย
ឆ្នួន /cnuən/	น. ... ทางที่มีเครื่องกำบังสำหรับสตรีสูงศักดิ์เดินเข้าออก	**ฉนวน ๑** /ฉะหฺนวน/	น. ทางเดินซึ่งมีเครื่องกำบัง ๒ ข้าง สำหรับพระมหากษัตริย์หรือเจ้านายฝ่ายในเสด็จขึ้นลงหรือเข้าออก. ก. กำบัง คั่น กั้น.
ឆ្ន /cnay/	กิ. เดา, ประมาณ	**ไฉน** /ฉะไหฺน/	ว. ฉันใด เช่น เป็นไฉน คือ เป็นฉันใด
ឆ្នាត /cnaot/	น. กำหนดเขียนอักษรในสลาก, บัตรต่าง ๆ	**โฉนด**	น. หนังสือสำคัญของทางราชการแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน, ก่อนนี้ถ้าเป็นสวนปลูกไม้ยืนต้น เรียกว่า โฉนดสวน, ถ้าเป็นสวนไม้ล้มลุก เรียกว่า โฉนดป่า; เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔ เริ่มออกโฉนดแบบใหม่โดยวิธีรังวัดปักหลักเขตลงในที่ดินด้วยหมุดหลักฐานการแผนที่ และแสดงรูปแผนที่ที่ดินนั้นลงไว้ในโฉนดด้วย เรียกว่า โฉนดแผนที่;หนังสือ เช่น ออกโฉนดบาดหมายให้แก่ราชการ. (บรมราชาธิบาย ร. ๔).
ឆ្នាំ /cnam/	น. กำหนดเวลา ๑ ขวบเดือน ๑๒ (หนึ่งปี)	**ฉนำ** /ฉะหฺนำ/	น. ปี. (ข.).
ឆ្នាំង /cnaŋ/	น. เครื่องใช้ทำด้วยดินหรือโลหะสำหรับการปรุงอาหาร	**ฉนัง** /ฉะหฺนัง/	น. หม้อ. (ข.).
ឆ្ពោះ /cpʊəh/	อา. นิ. จำเพาะ, มุ่ง, ดำรง	**เฉพาะ** /ฉะเพาะ/	ว. โดยเจาะจง, เพ่งตรง, ตรงตัว;เผอิญ; แต่; จำกัด, เท่านี้, เท่านั้น.(ข.).
ឆ្មប /cmɑɑp/	น. หญิงที่เป็นแพทย์ทำคลอดเด็ก	**ฉมบ** /ฉะมบ/	น. ผีผู้หญิงที่ตายในป่าและสิงอยู่ในบริเวณที่ตาย มีรูปเห็นเป็นเงา ๆ แต่ไม่ทำอันตรายใคร, ชมบ หรือ ทมบ ก็ว่า. (ข. ฉฺมบ ว่า หมอตำแย).
ឆ្មា /cmaa/	น. สัตว์จตุบาทชนิดหนึ่งเป็นศัตรูกับหนู	**ชมา** /ชะ-/	น. แมว. (ข.).

คำศัพท์เขมร /คำอ่าน/	ความหมาย	คำศัพท์ไทย /คำอ่าน/	ความหมาย
ឆ្លង /clɑɑŋ/	... กิ. ทำบุญ ให้มีกุศลเกิดขึ้น	**ฉลอง ๑** /ฉะหฺลอง/	ก. ทำบุญหรือบูชาสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นงานเอิกเกริกเพื่อแสดงความปีติยินดี เช่น ฉลองพระ ฉลองหนังสือ ฉลองอายุ.
ឆ្លងព្រះបាទ /clɑɑŋ preah baat/	น. (ร.ส.) หนังเท้า, รองเท้า	**ฉลองพระบาท**	(ราชา) น. รองเท้า.
ឆ្លាក់ /clak/	กิ. ทำการออกแบบลวดลายโดยแกะเนื้อไม้ เนื้อเหล็กเป็นต้น	**ฉลัก** /ฉะหฺลัก/	ก. สลัก, แกะให้เป็นลวดลาย.
ឆ្លាត /claat/	คุ. (ม.พ. ฌฺลาส) ฯ	**ฉลาด ๑** /ฉะหฺลาด/	ว. เฉียบแหลม, ไหวพริบดี, ปัญญาดี.
ឆ្លាម /claam/	น. ชื่อปลาชนิดหนึ่ง มีฟันดุจใบเลื่อย	**ฉลาม** /ฉะหฺลาม/	น. ชื่อปลาทะเลหลายวงศ์ในอันดับ Lamniformes …
ឆ្លាស /claah/	คุ. คำกลายมาจากคำว่า ฉฺลาด (ม.พ. ฉฺลาด, ฌฺลาด)	**ฉลาด ๑** /ฉะหฺลาด/	ว. เฉียบแหลม, ไหวพริบดี, ปัญญาดี.
ឆ្លូវ /clɔv/	น. ชื่อปีที่ ๒ (โค) ฯ	**ฉลู** /ฉะหฺลู/	น. ชื่อปีที่ ๒ ของรอบปีนักษัตร มีวัวเป็นเครื่องหมาย.
ឆ្លើយ /claəy/	กิ. ขาน, ขานรับ, ตอบ	**เฉลย** /ฉะเหฺลย/	ก. อธิบายหรือชี้แจงข้อปัญหาต่าง ๆ ให้เข้าใจ เช่น เฉลยปัญหา เฉลยความ.
ឆ្លៀវឆ្លាត /cliəv claat/	คุ. ฉลาดไว	**เฉลียวฉลาด**	ว. มีปัญญาและไหวพริบดี.
ឆ្លៀវឆ្លាស /cliəv claah/	น. คำกลายมาจากคำว่า เฉฺลียวฉฺลาด (ม.พ. เนาะ)	**เฉลียวฉลาด**	ว. มีปัญญาและไหวพริบดี.
ឆ្លៅ /clav/	คุ. สวยงามเป็นเงา	**เฉลา** /ฉะเหฺลา/	ว. สวย, งาม, เกลี้ยงเกลา, เพราพริ้ง.

คำศัพท์เขมร /คำอ่าน/	ความหมาย	คำศัพท์ไทย /คำอ่าน/	ความหมาย
ឆ្វៀល /cviel/	กิ.วิ. วนเวียน เป็นวงจร	**เฉวียน** /ฉะเหฺวียน/	ว. เวียน, วนเวียน.
ឆ្វេង /cveeŋ/	น. ตรงข้ามกับด้านขวา	**เฉวียง** /ฉะเหฺวียง/	น. ซ้าย; เอียง, ตะแคง, ทแยง. (ข. เฉฺวง).

2. คำศัพท์เขมรที่มาจากภาษาบาลี-สันสกฤต ที่พ้องกับคำไทย

คำศัพท์เขมรที่มาจากภาษาบาลี-สันสกฤต ที่พ้องกับคำไทย หมายถึง คำศัพท์ภาษาเขมรที่พจนานุกรมเขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ.2512 ระบุที่มาว่าเป็นคำยืมมาจากภาษาบาลี-สันสกฤต ซึ่งพ้องกับคำในภาษาไทย คำศัพท์เขมรที่มาจากภาษาบาลี-สันสกฤต ที่พ้องกับคำไทย พบ 14 คำดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางแสดงคำศัพท์เขมรที่มาจากภาษาบาลี-สันสกฤต ที่พ้องกับคำไทย

คำศัพท์เขมร /คำอ่าน/	ความหมาย	คำศัพท์ไทย /คำอ่าน/	ความหมาย
ឆ /cʰɑɑ/	บ. สํ. (บา.; สํ. ฉส ̄) หก (6)	**ฉ ๒** /ฉอ, ฉ้อ, ฉะ/	ว. หก, สำหรับประกอบหน้าศัพท์อื่น. (ป.).
ឆកាមាវចរ /cʰɑɑ kaa maa vaq cɑɑ/	น. (บา.) ฐานสวรรค์ ๖ ชั้น ในพวกกามภพ คือ จาตุมมฺหาราชิกา, ตาวตฺติงส, ยามา, ตุสิต, นิมมฺานนรตี, ปรนิมมิฺตวสวตฺตี ฯ (ตามสังโยคพิธานต้องเปลี่ยน ก เป็น ฉกกฺามาวจร) ฯ	**ฉกามาพจร, ฉกามาวจร** /ฉะกามาพะจอน/, /ฉะกามาวะจอน/	น. สวรรค์ ๖ ชั้น ได้แก่ ๑. จาตุมหาราชิก ๒. ดาวดึงส์ ๓. ยามะ ๔. ดุสิต ๕. นิมมานรดี ๖. ปรนิมมิตวสวัตดี. (ป. ฉ + กาม + อวจร).
ឆក្សត្រ ឬ ឆក្សត្រិយ៍ /cʰɑɑ ksat/	น. (สํ. กฺล. ; บา. ฉกฺขตฺติย “กษัตริย์ ๖ องค์”) ชื่อกัณฑ์ที่ ๑๒ ในคัมภีร์มหาเวสสันดรชาดก, เรียกตามการดำเนินเรื่องตรงกษัตริย์ทั้ง ๖ พระองค์ มาพบกันในป่าหิมพานต์ : ฉันจับฉลากได้กัณฑ์ฉกษัตริย์	**ฉกษัตริย์** /ฉ้อกะสัด/, /ฉอกะสัด/	น. กษัตริย์ ๖ พระองค์, เป็นชื่อกัณฑ์ที่ ๑๒ แห่งเทศน์มหาชาติ ๑๓ กัณฑ์.

คำศัพท์เขมร /คำอ่าน/	ความหมาย	คำศัพท์ไทย /คำอ่าน/	ความหมาย
ឆត្រ /cʰat/	น. (สˎ;บา. ฉตฺต) ประดับมีพับกระดูก กลอน; หุ้มรอบชาย เปิด ที่อยู่ใกล้ สำหรับเปิดกั้นบังแสงแดด, บังเพลิง; เบิกฉัตร, บังฉัตร, ตมฺเลาะฉัตร ฯ พระอาทิตย์บังฉัตร, พระจันทร์บังฉัตร คือ แสงมีวงมนสัณฐานดุจเป็นศูนย์กลางฉัตร ล้อมรอบพระอาทิตย์, พระจันทร์... ฯ	**ฉัตร ๑, ฉัตร-** /ฉัด/, /ฉัดตฺระ-/	น. เครื่องสูงชนิดหนึ่งมีรูปคล้ายร่มที่ซ้อนกันขึ้นไปเป็นชั้น ๆ ชั้นบนมีขนาดเล็กกว่าชั้นล่างลดหลั่นกันไปโดยลำดับ สำหรับแขวน ปัก ตั้ง หรือเชิญเข้ากระบวนแห่เป็นเกียรติยศ. (สˎ. ฉตฺร; ปˎ. ฉตฺต ว่า ร่ม); ชื่อดาวฤกษ์อารทรา.
ឆទានសាលា /cʰɑɑ tien na saa laa/	น. (บา.) ศาลา, โรง ๖ ที่ สำหรับแจกทานให้พวกขอทาน; เขมรเราโดยมากเรียกกลับปลายกันเป็นต้นว่า *สาลาฉทาน* ฯ น่าจะว่า ฉทฺทานสาลา ฯ	**ฉทานศาลา** /ฉ้อทานนะสาลา/	น. ศาลาเป็นที่ทำทาน ๖ แห่ง, บางทีเขียนว่า ศาลาฉทาน.
ឆទ្ទន្ត /cʰat toan/	น. (สˎ.บา. ฉ “๖” + ทนฺต “งาช้าง”>ฉทฺทนฺต) ชื่อช้างหนึ่งประเภทในเรื่องชาดก : ช้างฉทฺทนฺต คือ ช้างมีงาประกอบโดยสี ๖ ฯ ชื่อมหาสระหนึ่งในพวกมหาสระทั้ง ๗ ในบริเวณเขาหิมพานต์ : สระฉทฺทนฺตมีป่าหิมพานต์เป็นแหล่ง ฯ	**ฉัททันต์**	(แบบ) น. ชื่อตระกูลช้าง ๑ ใน ๑๐ ตระกูล เรียกว่า ฉัททันตหัตถี กายสีขาวบริสุทธิ์ดั่งสีเงินยวง แต่ปากและเท้าสีแดง. (ดู *กาฬาวก*); ชื่อสระใหญ่สระ ๑ ในสระทั้ง ๗ ในป่าหิมพานต์. (ปˎ.).
ឆន្ទ /cʰan/	น. (สˎ. บา.) ชื่อตำเนินกาพย์มีกำหนดโดยอักษรเป็นเรียบเรียง ... ฯ	**ฉันท- ๑, ฉันท์ ๑** /ฉันทะ/	น. ชื่อคำประพันธ์ประเภทหนึ่งที่วางคำครุ ลหุ เป็นแบบต่าง ๆ. (ปˎ.).
ឆន្ទៈ /cʰan teaq/	น. (สˎ. บา. ฉนฺท) สิ่งปรารถนา; ตั้งใจ; ความคิด; การตกลง ... ฯ	**ฉันท- ๒, ฉันท์ ๒, ฉันทะ**	น. ความพอใจ, ความรักใคร่, ความชอบใจ, ความยินดี; ความร่วมความคิดความเห็นกัน เช่น ลงมติเป็นเอกฉันท์, ความไว้เนื้อเชื่อใจ เช่น มอบฉันทะ. (ปˎ.).
ឆន្ទសាស្ត្រ /cʰan teaq saat/	น. (สˎ; บา. ฉนฺทสตฺถ) ชื่อคัมภีร์แสดงเกี่ยวกับตำเนินแบบบท กาพย์ของภาษาสันสกฤต; สาวิตฺติศาสตร์เป็นประมุข ในฉันทศาสตร์ทั้งหมด ฯ	**ฉันทศาสตร์** /ฉันทะสาด/	น. ตำราว่าด้วยฉันท์ เป็นส่วนประกอบของศิลปะ ๑๘ อย่าง. (สˎ.).

คำศัพท์เขมร /คำอ่าน/	ความหมาย	คำศัพท์ไทย /คำอ่าน/	ความหมาย
ឆន្ទាគតិ /cʰan tie keaq teq/	น. (บา.) ความลำเอียงเพราะความรัก	**ฉันทาคติ**	น. ความลำเอียงเพราะรักใคร่ชอบใจ. (ป. ฉนฺท + อคติ).
ឆព្វណ្ណរង្សី /cʰap poan naq reaŋ sɔy/	น. (บา. ฉพฺพณฺณรํสิ) รัศมี ๖ สี คือ เขียว, เหลือง, แดง, ขาว, หงสบาท, สีเผฺลก (เลื่อมเหมือนฟ้าแลบ)	**ฉัพพรรณรังสี** /ฉับพันนะ-/	(แบบ) น. รัศมี ๖ ประการ คือ ๑. นีล เขียวเหมือนดอกอัญชัน ๒. ปีต เหลืองเหมือนหรดาลทอง ๓. โลหิต แดงเหมือนตะวันอ่อน ๔. โอทาต ขาว เหมือนแผ่นเงิน ๕. มัญเชฏฐ สี หงสบาทเหมือนดอกเซ่งหรือหงอนไก่ ๖. ประภัสสร เลื่อมพรายเหมือน แก้วผลึก. (ปฐมสมโพธิ). (ป. ฉพฺพณฺณรํสี).
ឆវី /cʰɑɑ vii/, / cʰaq vii/	น. (บา. ฉวิ; สํ. ฉวิ หรือ ฉวี) ผิวกาย, ผิวหนัง	**ฉวี** /ฉะหฺวี/	น. ผิวกาย. (ป., ส. ฉวิ).
ឆាយា /cʰaa yaa/	น. (สำ. บา.) เงา, ร่ม, รูป ...ฯ หนังสือบอกวันเดือนปีที่บวช	**ฉายา**	น. เงา, ร่มไม้. (ป.); ชื่อที่พระอุปัชฌาย์ตั้งให้เป็นภาษาบาลีเมื่ออุปสมบท, ชื่อตั้งให้กันเล่น ๆ หรือตามลักษณะที่หมายรู้กันในหมู่คณะ. (ป., ส.).
ឆាយាល័ក្ខណ៍ /cʰaa yaa leak/	น. (บา. ฉายาลกฺขณ) รูปภาพ	**ฉายาลักษณ์**	(ราชา) น. รูปถ่าย.

3. **คำศัพท์เขมรที่มาจากภาษาจีนที่พ้องกับคำไทย**

คำศัพท์เขมรที่มาจากภาษาจีนที่พ้องกับคำไทย หมายถึง คำศัพท์ภาษาเขมรที่พจนานุกรมเขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ.2512 ระบุที่มาว่าเป็นคำยืมมาจากภาษาจีน ซึ่งพ้องกับคำในภาษาไทย คำศัพท์เขมรที่มาจากภาษาจีนที่พ้องกับคำไทย พบ 2 คำ ดังนี้

ตารางที่ 3 ตารางแสดงคำศัพท์เขมรที่มาจากภาษาจีนที่พ้องกับคำไทย

คำศัพท์เขมร /คำอ่าน/	ความหมาย	คำศัพท์ไทย /คำอ่าน/	ความหมาย
ឆាប ២ /cʰaap/	น. (จิ) เครื่องดนตรีประเภทหนึ่ง สำหรับให้จังหวะเพลง	**ฉาบ ๑**	น. เครื่องตีประกอบจังหวะชนิดหนึ่ง ทำด้วยโลหะรูปร่างเป็นแผ่นกลม คล้ายจาน แต่มีปุ่มนูนขึ้นตรงกลาง เจาะรูตรงกลางปุ่มไว้ร้อยเชือกหรือเส้นหนังสำหรับถือตี.
ឆុង /cʰoŋ/	กิ. (จิ.) เทน้ำร้อนลงไป หรือที่เหนือยารักษาโรค, หรือเทน้ำร้อนลงไป เพื่อให้ออกรสชาติ ...	**ชง ๑**	ก. เทน้ำร้อนลงบนใบชาหรือยา เป็นต้นเพื่อให้รสออก.

4. คำศัพท์ภาษาเขมรที่มาจากภาษาไทยที่พ้องกับคำศัพท์ไทย

คำศัพท์ภาษาเขมรที่มาจากภาษาไทยที่พ้องกับคำศัพท์ไทย หมายถึง คำศัพท์ภาษาเขมรที่พจนานุกรมเขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ.2512 ระบุที่มาว่าเป็นคำยืมมาจากภาษาไทย ซึ่งพ้องกับคำในภาษาไทย คำศัพท์ภาษาเขมรที่มาจากภาษาไทยที่พ้องกับคำศัพท์ไทย พบ 2 คำ ดังนี้

ตารางที่ 4 ตารางแสดงคำศัพท์ภาษาเขมรที่มาจากภาษาไทยที่พ้องกับคำศัพท์ไทย

คำศัพท์เขมร /คำอ่าน/	ความหมาย	คำศัพท์ไทย /คำอ่าน/	ความหมาย
ឆាក ១ /cʰaak/	กิ. ... (ส. ชัก อ. ถ. ฉัก “ทาญ...”) ชักอย่างผ้าบังสุกุล	**ชัก ๑**	ก. ... ดึงเอามา เช่น ชักผ้าป่า ชักผ้าบังสุกุล ...
ឆាន់ ២ /cʰan/	บุ. (ส. ฉัน) คำสำหรับพระเถระ พูดแทนตัวเองว่า ขฺญม เวลาพูดกับพระภิกษุซึ่งอ่อนพรรษากว่า หรือสามเณร.	**ฉัน ๑**	ส. คำใช้แทนตัวผู้พูด พูดกับผู้ที่เสมอกันหรือผู้ใหญ่พูดกับผู้น้อย, เป็นสรรพนามบุรุษที่ ๑.

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์คำพ้องระหว่างคำศัพท์เขมรในหมวดอักษร ឆ. (ฉ.) ในพจนานุกรมเขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ.2512 กับคำศัพท์ไทยในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 พบคำศัพท์ที่สันนิษฐานว่าเป็นคำพ้องระหว่างคำศัพท์เขมรกับคำศัพท์ไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 64 คำ แบ่งเป็น 4 ลักษณะ คือ คำศัพท์เขมรที่พ้องกับคำศัพท์ไทย จำนวน 46 คำ, คำศัพท์เขมรที่มาจากภาษาบาลี-สันสกฤต ที่พ้องกับคำศัพท์ไทย จำนวน 14 คำ, คำศัพท์เขมรที่มาจากภาษาจีนที่พ้องกับคำศัพท์ไทย จำนวน 2 คำ และคำศัพท์เขมรที่มาจากภาษาไทยพ้องกับคำศัพท์ไทย จำนวน 2 คำ

นอกจากนี้ยังพบว่า คำศัพท์เขมรในหมวดอักษร ฆ. (ฉ.) นอกจากจะพ้องกับหมวกอักษร ฉ. ในพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 แล้ว ยังพ้องกับหมวด ช. ในพจนานุกรมฉบับเดียวกันอีกด้วย เช่น โฉง (ឆោង) /cʰaoŋ/ กับ ช่อง, ฉัง (ឆាំង) /cʰaŋ/ กับ ชัง, ฉฺนัก (ឆ្នាក់) /cʰnak/ กับ ชนัก เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากเสียงอักษร ฆ. (ฉ) ในภาษาเขมรออกเสียง [cʰ-] ซึ่งตรงกับอักษร ฉ. และ ช. ในภาษาไทยที่ออกเสียง [cʰ-] เช่นเดียวกัน แต่ต่างตรงที่ในภาษาไทยแบ่งเป็นอักษรสูง (ฉ.) และอักษรต่ำ (ช.) แต่ในภาษาเขมรนั้นไม่มีการแบ่งเนื่องจากไม่มีเสียงวรรณยุกต์

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ภาษาเขมรกับภาษาไทยแม้จะอยู่ต่างตระกูลภาษากัน แต่ก็มีความคล้ายคลึงกันในหลายลักษณะทั้งในรูปศัพท์ เสียง คำ หรือความหมาย จนบางคำยากที่จะแยกได้ว่าคำใดเป็นคำไทยแท้หรือเป็นคำยืมจากภาษาเขมร หรืออาจเป็นคำศัพท์ที่ใช้ร่วมกัน ทั้งนี้คำที่ใช้พ้องกันนั้นเป็นคำเดียวกัน เพียงแต่การออกเสียงของภาษาเขมรกับภาษาไทยนั้นต่างกันในเรื่องของวรรณยุกต์เท่านั้น นอกจากนี้ ในกลุ่มคำที่พ้องกันนั้นยังเป็นคำที่มีที่มาจากภาษาอื่น คือ ภาษาบาลี – สันสกฤต และภาษาจีน ซึ่งแสดงให้เห็นการติดต่อสัมพันธ์กันกับต่างชาติของไทยและกัมพูชา ซึ่งคำเหล่านี้อาจเป็นคำที่รับจากชาตินั้น ๆ โดยตรง หรือรับผ่านจากประเทศอื่นอีกที แต่ทั้งนี้การยอมรับคำจากภาษาอื่นมาใช้ในภาษาของตนนั้นถือเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางภาษา ก่อให้เกิดคลังคำศัพท์ที่เพิ่มขึ้นในภาษา ช่วยให้เกิดการหลากคำในงานวรรณกรรมและการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

วิเคราะห์คำศัพท์เขมรจากพจนานุกรมเขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ.2512 ที่พ้องกับคำศัพท์ไทย ในหมวดอักษรอื่น ๆ และลักษณะของคำพ้องที่ปรากฏ เช่น พ้องรูป พ้องเสียง ต่อไป

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. คณะอนุกรรมการพิจารณาจารึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย ในคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย. (2548). ***ประชุมจารึก ภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย***. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พริ้นท์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

กรรณิการ์ ชินะโชติ. (2522). ***คำไทยและอิทธิพลบางประการของภาษาไทยในภาษาเขมร***. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

กาญจนา นาคสกุล. (2501-2502). ***คำสันนิษฐานในภาษาไทยที่มีมูลรากเป็นคำภาษาเขมร***. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

คณะกรรมการทุนพระยาอนุมานราชธน. (2517). ***พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุมานราชธน เล่ม 1 ก-ต***. กรุงเทพฯ: จงเจริญการพิมพ์.

คณะกรรมการทุนพระยาอนุมานราชธน. (2521). ***พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุมานราชธน เล่ม 2 ถ-ผ***. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

คณะกรรมการทุนพระยาอนุมานราชธน. (2523). ***พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุมานราชธน เล่ม 3 พ-ร***. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

คณะกรรมการทุนพระยาอนุมานราชธน. (2525). ***พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุมานราชธน เล่ม 4 รา-สม***. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

คณะกรรมการทุนพระยาอนุมานราชธน. (2528). ***พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุมานราชธน เล่ม 5 สร-อ***. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

จตุพร โคตรกนก. (2557). "***การแปลงรูปคำยืมภาษาเขมรในวรรณกรรมเรื่องสมุทรโฆษคำฉันท์***." เอกสารประกอบการบรรยายโครงการ "วิชาการตะวันออก" ประจำปี 2557 เรื่อง "นานาภาษาในจารึกและเอกสารโบราณไทย" เนื่องในโอกาสเกษียณอายุราชการ 66 ปี ของรองศาสตราจารย์กรรณิการ์ วิมลเกษม.

จตุพร โคตรกนก. (2557). "***การศึกษารูปคำศัพท์และความหมายของคำยืมภาษาเขมรในสมุทรโฆษคำฉันท์***." วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ .

ประสงค์ ทองประ. (2546). ***การศึกษาคำที่มีความสอดคล้องกันในภาษาไทยและภาษาเขมร***. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2515). ***พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493***. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: การศาสนา.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). ***พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525***. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). ***พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542***. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). ***พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554***. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.

วัฒนชัย หมั่นยิ่ง. (2552). วิเคราะห์คำศัพท์เขมรจากพจนานุกรมเขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ.2512 ที่ใช้ตรงกันกับคำศัพท์ไทย (หมวดอักษร ก.). ***วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร***, 6(1), 75-106.

วัฒนชัย หมั่นยิ่ง. (2556). คำศัพท์เขมรจากพจนานุกรมเขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ. 2512 ที่ใช้ตรงกันกับคำศัพท์ไทย (หมวดอักษร ข.). ***วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน***, 4(1), 7-18.

วัฒนชัย หมั่นยิ่ง. (2560). วิเคราะห์คำศัพท์เขมรจากพจนานุกรมเขมรฉบับพุทธศาสนบัณฑิตย์ พ.ศ.2512 ที่พ้องกับคำศัพท์ไทย (หมวดอักษร ง.). ***วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร***, 14(1), 21-27.

เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุมานราชธน). 2497. ***แหลมอินโดจีนสมัยโบราณ***. พระนคร: ชาญชัย.

<u>ภาษาเขมร</u>

នូ ហាច. (២៥១៦). **មាណាដ្ឋងចិត្ត.** ភ្នំពេញ: សមាគមអ្នកនិពន្ធខ្មែរ.

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ. (២៥១២). **វចនានុក្រមខ្មែរ.** បោះពុម្ពគ្រាទី ៥. ភ្នំពេញ: រោងពុម្ពកម្ពុជា.